

Xarnege

A Xarnege (ejtsd: sarnége) gaszkonyi szó. Így nevezik azokat a Baszkföld és Gaskony közötti határmenti falvakat, melyek népe egyformán jól beszéli a gaszkonyi és a baszk nyelvet. Maga a Xarnege Együttes zenei kínálata is magába foglalja mindkét nép zenéjét.

A franciaországi **Joan Baudoin**, **Lucia Longué** és **Simon Guillaumin** azért társult a spanyolországi **Juan Ezeizával** és **Josean Martin Zarkoval**, hogy megteremtsék a gaszkonyi és a baszk népzene találkozásait, fúzióját. A nyugati Pireneusok déli és északi lejtőinek - Baszkföld, Navarra és Bearn - énekes- és táncdallamai alkotják a Xarnege repertoárját.

Az egymással szomszédos Baszkföld és Gaskony kultúrája sok közös vonást mutat, mely az itt élő népek zenéjében is kifejezésre jut. A Gavott-okat, Polká-kat, Rondó-kat olyan hasonló módon interpretálják, hogy a nagyközönség nem is igen tudja megkülönböztetni, hogy baszk avagy gaszkonyi muzsikát, táncot hall vagy lát éppen. Az egyes dallamok különféle variációit azonban más nyelven, más hangszerekkel szólaltatják meg, más-más lépésekkel táncolják. A bennük lévo lélek azonban közös. A Xarnege Együttes zenéjét, mely számos archaikus vonást mutat, nehéz kategorizálni.

Muzsikájukból, énekeikből az osök hangja szól. Ugyanakkor a baszk és gaszkonyi népzeneészek elmélyült közös munkája különleges hangzást eredményez. Az együttes izgalmas felfedezőútra invitálja közönségét, amelyen megismerhetjük a gaszkonyi és a baszk nép zenei kultúrájának közös gyökereit.

© Marcos Del

NÉPSZABADSÁG (2004. augusztus 9) Csempészett zene (Sobieski Tamás)

Kedden a Szigeten ad koncertet a baszk és gascogne-i népzenei játszó Xarnege együttes, majd a hét folyamán föllép Derecskén, Jászberényben és Veszprémben is. A zenekart Juan Ezeiza mutatja be.

- Milyen zenét játszanak?

- Alapvetően azoknak az Euskal Herria és Gascogne határán elterülő falvaknak a zenéjét gyűjtjük és játszunk, amelyek megőrizték a két nyelvet, illetve a két kultúra jellegzetességeit. Ezeket hívják összefoglaló néven xarnegének, ezért adtuk ezt a nevet együttesünknek. Hagyományos népzene, bár kicsit átdolgozzuk, és elektromos hangzást adunk néhány hangszernek. Hamarosan megjelenő CD-nk címe Csempészett zene, mert engedély nélkül juttatjuk át a határokon, és úgy vegyítjük a két kultúra elemeit.

- Honlapjukon örömmel olvastam, hogy egyikük, Josean Martín együtt zenélt Sebestyén Mártával. Hogyan kerültek kapcsolatba?

- Josean akkor ismerte meg Mártát, amikor az Alboka együttesrel Budapesten járt 2000-ben. Márta lemezfelvételt készített Josean együttesével, és együtt léptek fel több helyen Baszkföldön 2000-ben és 2001-ben. Akkor Mártát már jól ismerték nálunk Az angol beteg címu 1996-ban bemutatott film zenéjéből. El kell mondanom, hogy amikor Márta baszk nyelven énekel, alig lehet észrevenni, hogy nem született baszk.

- Hogyan tudná összefoglalni a nagyon egyedi baszk kultúrának a legfőbb vonásait?

- Eloszór is hangsúlyoznom kell, hogy mi nem kizárólag a baszk, hanem a baszk-gascogne-i határmezsgyén fekvő falvak zenéjét játszunk. Baszkföld a Nyugati-Pireneusok mindkét oldalán terül el Franciaország és Spanyolország között. Nyelvünk ismeretlen, nem indoeurópai eredetű, mind a mai napig nem találták meg a gyökereit. Gascogne Franciaország területén, a Pireneusok nyugati lejtőjénél van.

Ugyanazok a gyökerei, mint Euskal Herriának, bár romanizálódott a középkorban, de a baszk maradt a gascogne-i nyelv alapja. Országaink politikai helyzete nagyon kacifántos. Megpróbálom elmagyarázni: Baszkföld két állam, Franciaország és Spanyolország között fekszik. A spanyol rész két autonóm területre oszlik: Baszkföldre és Navarrára, de másik két autonómia területén is van még két baszk enkláve.

Gascogne-nak nincs autonómiája, mert a francia államban csak megyék vannak. Ha nem tekintjük a politikai határokat, Euskal Herriában két és fél millióan élnek, Gascogne-ban pedig mintegy 3 millióan.

- Euskal Herriában, illetve Gascogne-ban a lakosság milyen arányban beszél a baszk nyelvet?

- Bár az arányok eléggé eltérnek egymástól egyik és másik területen is, a baszkok mintegy egynegyede beszél a euskerát. Jóval többen beszélnek Euskadiban, ahol ez a szám egyre nő, miközben Navarrában, de leginkább Francia Baszkföldön csökken. Gascogne-ban nagyon rossz a helyzet. Alig egy évszázad leforgása alatt ez a szám 70%-ról 10%-ra esett vissza. Amíg ugyanis Euskadiban és Navarra egyharmadában az euskara hivatalos nyelv, Franciaországban kizárólag a franciát ismerik el hivatalos nyelvnek. Azt sem szabad elfelejteni, hogy Franco 39 évig tartó diktatúrája alatt tilos volt használni az euskerát. Az apám szokta mesélni, hogy mindig megverték az iskolában, ha anyanyelvén hallották beszélni.

- Milyennek szeretnék látni a nemzetek és nemzetiségek életét az egyesült-egyesített Európában?

- Az Európai Unió egyelőre alig több, mint piacok egysége. Még nagyon távolinak érzem a népek igazi Európáját, ahol a kisebbségbe szorított nyelveket és kultúrákat egyenrangúnak fogják tartani. Ezért mondjuk azt, hogy csempészett zenét játszunk, mert át akarjuk lépni a határokat, és zenénkre fogadókész embereknek szeretnénk megmutatni, mit tudunk, ahogy mi is nyitottak vagyunk azok számára, akikkel találkozunk.

<http://www.xarnege.com>

xarnege@xarnege.com

Tfno: (0034) 605 715 735